

Vabariigi Valitsuse 16. mai 2020. a korralduse nr 169 „Riigipiiri ületamise ajutine piiramine COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 uue puhangu ennetamiseks“ muutmise seletuskiri

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse 16. mai 2020. a korraldusega nr 169 „Riigipiiri ületamise ajutine piiramine COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 uue puhangu ennetamiseks“ on riigipiiri seaduse alusel kehtestatud ajutised riigipiiri ületamist puudutavad piirangud.

Riigipiiri seaduse § 17 lõike 1 punkti 1 kohaselt on Vabariigi Valitsusel õigus riigi julgeoleku huvides, avaliku korra tagamiseks, rahva tervist ohustada võiva olukorra ennetamiseks või lahendamiseks, samuti välisriigi palvel ajutiselt piirata riigipiiri ületamist või see peatada.

Korralduse eesmärk on ennetada ja tõkestada COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 levikut. COVID-19 on suure nakatuvusega haigus, mis levib kiiresti ja ulatuslikult ning mille kulg võib olla raske või eluohtlik. Samuti puudub või pole kättesaadav haigusele efektiivne ravi, selle vastu vaksineerimine on alles algusjärgus ja haiguse levik võib ületada Eesti haiglate ravivõimekuse.

Riigipiiri ületamise piirangud on kehtestatud, kuna COVID-19 haigust põhjustav koroonaviirus SARS-CoV-2 levib maailmas endiselt ja nakatumise määr on mitmes riigis endiselt kõrge. Koroonaviiruse välisriigist Eestisse toomise ennetamiseks ja viiruse Eesti-sisese leviku ohu vähendamiseks on Vabariigi Valitsus riigipiiri seaduse alusel kehtestanud riigipiiri ületamise ajutised piirangud.

2. Selgitused eelnõu kohta

Põhiseaduse § 34 kohaselt on igaühel, kes viibib seaduslikult Eestis, õigus vabalt liikuda ja elukohta valida. Õigust vabalt liikuda võib seaduses sätestatud juhtudel ja korras piirata teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, riigikaitse huvides, loodusõnnetuse ja katastroofi korral, nakkushaiguse leviku tõkestamiseks, looduskeskkonna kaitseks, alaealise või vaimuhaige järelevalvetuse ärahoidmiseks ja kriminaalasja menetluse tagamiseks.

Vabariigi Valitsuse 16. mai 2020. a korraldusega nr 169 „Riigipiiri ületamise ajutine piiramine COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 uue puhangu ennetamiseks“ sätestatakse loetelu isikutest, kellel lubatakse riigipiiri ületamisel Eestisse siseneda.

Korralduse punktiga 1 täiendatakse Vabariigi Valitsuse 16. mai 2020. a korraldust nr 169 punktiga 12⁵ ning võimaldatakse kolmandast riigist saabuval kõrgelt kvalifitseeritud töötajal Eestisse siseneda koos pereliikmetega.

Kuivõrd töötamine tippspetsialistina, iduettevõttes või info- ja kommunikatsioonitehnoloogia erialasel ametikohal on Eesti majandusele suure lisandväärtusega, vastavad spetsialistid on Eestisse väga oodatud ja riigid konkureerivad nende pärast, siis ei ole eesmärgipärane kehtestada sellele isikute rühmale piiranguid perekonnaliikmete kaasavõtmisel, kui nad tulevad alguses Eestisse tööle viisaga, et kohapeal taotleda tähtajaline elamisloa töötamiseks. Eelnimetatud isikute kategooriaid ei arvata sisserände piirarvu alla, mistõttu ei ole neil ka takistusi üleminekul viisalt elamisloale. Kui nad on elamisloa saanud, siis saavad nende

pereliikmed (abikaasa, otsejoones alaneja või üleneja sugulane) taotleda elamisloa ning nad lubatakse riiki korralduse punkti 13 alapunkti 1 alusel, mistõttu ei ole eesmärgipärane praegu kehtivast korraldusest tulenev piirang neid elamisloa taotluse menetlemise ajal riiki mitte lubada.

Eesti Panga viimase majandusanalüüsi kohaselt (4/2020) on kriisi tõttu majanduses vaba ressursi ja kui koroonaviirus saadakse tänu turule jõudnud vaktsiinidele kontrolli alla, võib kasv kiiresti taaskäivituda. Viirusekriisi pikaajaline mõju on seotud eeskätt inimkapitali kaotusega ja kui viimast suudetakse vältida, on majanduse endisele rajale tagasipöördumine võimalik.¹

Eeltoodud muudatus aitab säilitada Eesti atraktiivsust talentidele, kelle hulk on küll suhteliselt väike, arvestades kõikide lühiajaliste töötamiste registreerimiste arvu (2019. aasta andmetel umbes 3% registreeritud lühiajalistest töötamistest), kuid kes asuvad tööle Eesti majanduse jaoks olulistesse valdkondadesse, kes on kvalifitseeritud spetsialistid ja kelle mõju Eesti majandusele pikemas perspektiivis on suur.

Kuna nii töörännet kui ka sellega kaasnevat pererännet on mõjutanud ja mõjutavad ka edaspidi koroonaviiruse levik ja selle tõkestamiseks tarvitusele võetud abinõud kogu maailmas, siis on muudatuse sihtrühma pikaajalises vaates keeruline prognoosida. Tippspetsialistidena, iduettevõtetesse ja info- ja sidevaldkonda lühiajaliselt tööle tulevate välismaalastega kaasneva pererände suurusjärgu hindamiseks vaadeldi seda, kui paljud 2019. aastal lühiajaliselt tööle tulnud välismaalastest, kes omasid kehtivat elamisloa seisuga 15. oktoober 2020. a, on olnud elamisloa taotlemisel kutsujaks oma abikaasale või lähisugulasele. Kokku oli seisuga 15. oktoober 2020. a kehtivaid elamislube ülalnimetatud kategooriates töötavatel välismaalastel 873, neist 274 ehk kolmandik oli kutsujaks pereliikmele elamisloa taotlemisel. Pärast eriolukorra lõppu (18. mail 2020. a) viie kuu jooksul 15. oktoobri 2020. a seisuga oli registreeritud lühiajaliste töötajate arv kõikides vaadeldavates kategooriates kokku 386. Arvestades, et suhtarv pereliikmeid kaasa võtta soovivatest välistöötajatest vaadeldud kategooriates on kolmandik, siis tähendaks see, et 115 neist oleks potentsiaalselt olnud huvitatud Eestisse ajutise viibimisalusega tööle tulemisel pereliikme kaasa võtmisest. Aastate jooksul on kaasa kutsutavate pereliikmete arv muutuv. Vastav keskmine kordaja on olnud viimastel aastatel vahemikus 1,2–1,5 ja seega võib prognoosida lisanduvate pereliikmete arvuks poolaastas 138–172.

Võttes arvesse, et muudatus puudutab suhteliselt väikest osa Eestisse tööle saabuvald välismaalasi, ei ole COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 välisriigist Eestisse toomise risk suur. Riski vähendab ka asjaolu, et haigestumus COVID-19 haigust põhjustavasse koroonaviirusesse SARS-CoV-2 on maailmas viimastel nädalatel pigem langustrendis, lisaks ei saabu muudatusega seotud välismaalased Eestisse tööle ühel ajal suurte rühmadena.

2021. aasta 6. nädalal registreeriti 80 Eestisse välisriigist sisse toodud haigusjuhtu, nende osakaal moodustas 1,8% haigusjuhtude üldarvust (5. nädalal samuti 1,8%). 6. nädala sissetoodud haigusjuhud on seotud reisimisega 16 riigis. Kõige rohkem haigusjuhte on seotud reisimisega Venemaal (21), Soomes (19) ja Rootsis (11).

Korralduse punktiga 2 nähakse ette korralduse jõustumine allakirjutamisel.

¹ <https://www.eestipank.ee/publikatsioon/rahapoliitika-ja-majandus/2020/rahapoliitika-ja-majandus-42020>

Korraldust saab vaidlustada, esitades haldusmenetluse seaduses ette nähtud korras vaide Vabariigi Valitsusele 30 päeva jooksul arvates päevast, millal korraldusest teada saadi või oleks pidanud teada saama. Samuti saab korraldust vaidlustada, esitades halduskohtule kaebuse halduskohtumenetluse seadustikus ette nähtud korras 30 päeva jooksul arvates korralduse teatavaks tegemisest.

Riigikohtu halduskolleegiumi praktika järgi, kui on tegemist määratlemata arvu juhtumeid käsitleva sättega, mis akti adressaadi õigusi selle teatavakstegemise ajal ei mõjuta, saab isik esitada kaebuse üldkorralduse tühistamiseks 30 päeva jooksul pärast mõju ilmumist (RKHKm [3-19-557](#), 05.09.2019, p 8). Seega on Riigikohus sedastanud isikule võimaluse vaidlustada vahetut mõju mitteomavat sätet ka mõju ilmnemisest, kuid halduskohtumenetluse seadustikus vastav regulatsioon puudub.